Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

De Minister van Justitie en Veiligheid

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 16950
2500 BZ Den Haag
www.nctv.nl

Datum
17 oktober 2023

Ons kenmerk
4947732

nota

Aanbieding bevindingen themastudie extremisme

1. Aanleiding

Het Analistennetwerk Nationale Veiligheid heeft een themastudie verricht naar de relatie tussen extremisme en de Nationale Veiligheid. Hierbij biedt u de Tweede Kamer de bevindingen van de studie aan.
U komt tevens tegemoet aan een aantal toezeggingen en moties:

- Toezegging om de extremisme strategie naar de Tweede Kamer te zenden; u geeft hierbij aan dat u een nieuw kabinet uitnodigt met een strategie te komen waarbij de bevindingen van de studie van het ANV kunnen bijdragen aan het vormen van een visie op extremisme;
- Motie van de Kamerleden Azarkan (DENK) en Mutluer (PvDA)[1] die verzoekt om in samenspraak met relevante diensten en besturen te komen tot een integraal plan van aanpak om de dreiging van radicaal anti-overheidsextremisme te verminderen;
- Motie Kamerlid Van der Plas (BBB)[2], die heeft verzocht om in overleg te treden met het Landelijk Steunpunt Extremisme om te onderzoeken of hun expertise ook beschikbaar gemaakt kan worden om organisaties en belangengroepen weerbaarder te maken tegen extremisme.

2. Geadviseerd besluit

U wordt gevraagd akkoord te gaan met verzending van de brief en het onderliggende rapport naar de Tweede Kamer voorafgaand aan het verkiezingsreces.

3. Kernpunten

In de themastudie wordt extremisme vooral gerelateerd aan de politieke en sociale (in)stabiliteit die de nationale veiligheid op den duur kan aantasten. Het Analistennetwerk schetst waar extremisme de sociale en politieke stabiliteit raakt en beschrijft vervolgens drie mechanismen waar de weerbaarheid tegen extremisme kan worden beïnvloed.

U schetst vervolgens waar hier vanuit uw verantwoordelijkheid binnen het veiligheidsdomein al op wordt ingezet en hoe opvolging wordt gegeven aan de bevindingen. U geeft aan dat u een nieuw kabinet uitnodigt om, aan de hand van de bevindingen van de studie, te komen tot een samenhangende visie op extremisme waarbij niet enkel het bestrijden van extremistische uitwassen van

[1] Kamerstukken II, 2022-2023, 29754, nr. 664.
[2] Kamerstukken II, 2022-2023, 29 754, nr. 659.

belang is, maar juist ook het bevorderen van onze veerkrachtige en open samenleving en het beschermen van de democratische rechtsorde.

4. Toelichting

Bevindingen themastudie

- Instituties zoals de rechtelijke macht, maar ook het openbaar bestuur, wetenschap en media kunnen door activiteiten van extremisten belemmerd worden in hun functioneren. Het effect dat extremisten bereiken met bijvoorbeeld haatzaaien, opruiing, gebruik van geweld, maakt dat het functioneren van de rechtsstaat onder druk kan komen te staan.
- Wanneer extremistisch gedachtegoed bijvoorbeeld wordt genormaliseerd, tast dit het vertrouwen van de bevolking in het (landelijke) openbaar bestuur, de wetenschap of de politieke vertegenwoordiging aan Hierbij kan er op den duur ook sprake zijn van aantasting van de nationale veiligheid.
- Extremisme kan (ernstige) gevolgen hebben voor de sociaal-maatschappelijke stabiliteit

Het Analistennetwerk schetst een aantal aanknopingspunten voor beleid om de weerbaarheid te beïnvloeden:

1) Het bereik van en de vatbaarheid voor een extremistisch narratief
Sociale media, chatdiensten en het internationale karakter van extremisme hebben bijgedragen aan de verspreiding van extremistisch gedachtegoed. Het Analistennetwerk ziet mogelijkheden dit te beperken door de online verspreiding te belemmeren, maar ook door mensen weerbaar te maken om extremistische boodschappen en desinformatie te herkennen, en niet kritiekloos te accepteren. Zo kan worden tegengegaan dat veelvuldige blootstelling leidt tot een normalisering van extremistische narratieven.

2) De indirecte effecten van extremistische activiteiten
Extremisten richten hun activiteiten tegen bepaalde personen of doelwitten, maar hun acties kunnen ook doorwerken bij anderen. Bijvoorbeeld bij mensen met hetzelfde beroep of functie, of bij mensen die zich associëren met dezelfde culturele, religieuze of etnische groep. Zo kunnen ernstige dreigementen tegen een burgemeester, parlementariër of wetenschapper ook leiden tot een gevoel van onveiligheid bij anderen met een soortgelijke functie. Daarmee ontstaat een olievlek en verspreiden de gevolgen van een extremistische activiteit zich verder. Daarnaast kunnen extremistische activiteiten doorwerken in een uitholling van het maatschappelijke vertrouwen in aan de democratische rechtsstaat verbonden instituten. Hiermee stipt het Analistennetwerk aan dat niet enkel de extremistische activiteiten van belang zijn voor beleid, maar juist ook de effecten daarvan op de maatschappij.

3) Het gebruik van de democratische rechtsstaat
Rechten en vrijheden die we in onze samenleving hebben, worden door extremisten misbruikt om extremistische activiteiten te plegen. Hier zit voor beleidsvorming een spanningsveld om de rechten en vrijheden van onze democratie te beschermen, maar tegelijkertijd is er de behoefte om voldoende barrières op te werpen om te voorkomen dat er misbruik wordt gemaakt van deze rechten en vrijheden om doelbewust de rechtstaat te schaden.

Communicatie

De themastudie zal gepubliceerd worden op de website van het Analistennetwerk Nationale Veiligheid en te vinden zijn op de website van de NCTV.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.